

УДК 338.439

І. С. Крамаренко,

к. е. н., доцент, декан факультету права та соціально-освітніх технологій Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини Університету "Україна"

ORCID ID: 0000-0002-0417-0918

DOI: 10.32702/2306-6792.2019.24.90

ІНДИКАТОРИ ДІАГНОСТИКИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

I. Kramarenko,

PhD in Economics, Associate Professor, Dean of the Faculty of Law and Social and Information Technologies, Mykolaiv Interregional Institute of Human Development of the "Ukraine" University

DIAGNOSTICS INDICATORS OF INVESTMENT POTENTIAL OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Метою дослідження є діагностика індикаторів інвестиційного потенціалу сільськогосподарських підприємств. Основними завданнями дослідження є: визначення індикаторів інвестиційного потенціалу сільськогосподарських підприємств; діагностика та аналіз оцінюючих індикаторів інвестиційної привабливості досліджуваних підприємств.

Обґрунтовано, що для діагностики інвестиційного потенціалу сільськогосподарських підприємств доцільно використовувати такий перелік оцінючих індикаторів: показники майнового стану, виробничі соціальні, екологічні показники, показники ліквідності, платоспроможності, ділової активності, рентабельності та іміджу підприємства.

Проаналізовано, що показники майнового стану сільськогосподарських підприємств мають позитивну динаміку, що є високим показником оцінки інвестиційного потенціалу. Незначним негативним явищем є сталий показник частки основних засобів в активах підприємства за досліджуваний період.

Оцінка соціальних показників показала, що збільшення середньомісячної заробітної плати працівників сільського господарства, відбулося за рахунок скорочення кількості зайнятих. Рівень соціальної ефективності сільськогосподарських підприємств значно поступається середньому по національній економіці.

Сільськогосподарські підприємства вкладають інвестиції в обладнання та устаткування, що пов'язані з екологічно більш чистими технологіями, загалом загальні поточні витрати на захист навколишнього середовища аграрних підприємств збільшилися майже в 2,5 рази. Серед головних статей внесення інвестицій в обладнання та устаткування, що пов'язані з екологічно більш чистими технологіями є: збір та ліквідація відходів, збір та ліквідація стічних вод, захист оточуючого повітря та клімату.

Діагностика показників ліквідності свідчить про зниження платоспроможності сільськогосподарських підприємств України за рахунок зростання дебіторської заборгованості внаслідок відволікання оборотних коштів.

Динаміка показників фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств України за 2014—2018 роки має тенденцію до зниження, негативним є зменшення коефіцієнту автономії, фінансової стійкості та забезпечення оборотних активів власними коштами.

У діяльності сільськогосподарських підприємств за досліджуваний період позитивним є збільшення чистого прибутку у 3,31 рази. Загалом можна сказати, що діяльність сільськогосподарських підприємств є прибутковою. Проте сьогодні залишається головною проблемою сільськогосподарських підприємств України невисока рентабельність виробництва.

Своєчасна діагностика індикаторів інвестиційного потенціалу аграрних підприємств дозволить інвестору зменшити інвестиційні ризики, виявити слабкі місця на початку інвестиційного проекту та отримати максимальний прибуток.

The purpose of the study is to diagnose indicators of investment potential of agricultural enterprises. The main tasks of the research are: determination of indicators of investment potential of agricultural enterprises; diagnostics and analysis of valuation indicators of investment attractiveness of the studied enterprises.

It is substantiated that it is advisable to use the following list of valuation indicators to diagnose the investment potential of agricultural enterprises: indicators of property status, production social, environmental indicators, indicators of liquidity, solvency, business activity, profitability and image of the enterprise.

It is analyzed that the indicators of property status of agricultural enterprises have a positive dynamics, which is a high indicator of the assessment of investment potential. A slight negative phenomenon is the constant indicator of the share of fixed assets in the assets of the enterprise for the period under review.

An assessment of social indicators showed that the increase in the average monthly wage of agricultural workers was due to a reduction in the number of employees. The level of social efficiency of agricultural enterprises is significantly inferior to the national average.

Agricultural companies are investing in cleaner technologies and equipment, and overall, the overall environmental costs of agricultural enterprises have increased by almost 2.5 times. Among the major articles of investment in equipment and equipment related to cleaner technologies are: waste collection and disposal, wastewater collection and elimination, protection of ambient air and climate.

Diagnosis of liquidity indicators indicates a decrease in the solvency of agricultural enterprises of Ukraine due to the increase in accounts receivable due to diversion of working capital.

Dynamics of indicators of financial stability of agricultural enterprises of Ukraine for 2014-2018 tends to decrease, negative is the decrease of the coefficient of autonomy, financial stability and provision of circulating assets with own funds.

In the activity of agricultural enterprises for the period under review, the increase in net profit was 3.31 times positive. In general, it can be said that the activities of agricultural enterprises are profitable. However, today the main problem for Ukrainian agricultural enterprises is the low profitability of production.

Timely diagnosis of indicators of investment potential of agricultural enterprises will allow the investor to reduce investment risks, identify weaknesses at the beginning of the investment project and maximize profits.

Ключові слова: інвестиції, капітальні інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційна привабливість, інвестиційний потенціал, індикатори діагностики, діагностика, показники.

Key words: investment, capital investment, investment activity, investment attractiveness, investment potential, diagnostics indicators, diagnostics, indicators.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах трансформаційних змін економічного середовища діяльність сільськогосподарських підприємств характеризується складністю та проблематичністю. Макроекономічна та політична нестабільність, інфляційні процеси, обмежений рівень державної підтримки, недостатній рівень фінансового забезпечення, існування значної кількості ризиків розвитку інвестиційної діяльності, впливають на забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств України, а це, також може привести у погіршення інвестиційного потенціалу. Для стабілізації та підвищення інвестиційного потенціалу підприємств, інвестору необхідно постійно проводити діагностику індикаторів, що упередить від загроз і ризиків, забезпечить їх сталий розвиток. Дослідження індикаторів діагностики інвестиційного потенціалу сільськогосподарських підприємств за сучасних умов господарювання є досить актуальними.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомий внесок у дослідження проблем та перспектив розвитку інвестиційної діяльності

і діагностики інвестиційного потенціалу сільськогосподарських підприємств зробили такі українські вчені: О.Є. Гудзь, М.Я. Дем'яненко, І.О. Іртищева, Г.О. Крамаренко, І.О. Крюкова, О.Є. Кузьмін, В.Г. Маргасова, О.Г. Мельник, І.М. Назаренко, П.Т. Саблук, П.Т. Стецюк, М.І. Стегней, В.Я. Плаксієнко, О.Є. Чорна та ін. Однак сьогодні існує низка проблемних питань у зазначеній тематиці, що потребують подальших детальних досліджень з урахуванням динамізму та макроекономічних викликів.

МЕТА СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою дослідження є діагностика індикаторів інвестиційного потенціалу сільськогосподарських підприємств. Основними завданнями дослідження є: визначення індикаторів інвестиційного потенціалу сільськогосподарських підприємств; діагностика та аналіз оцінюючих індикаторів інвестиційної привабливості досліджуваних підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Визначення методичного підходу діагностики інвестиційного потенціалу є актуальним, оскільки полягатиме в цілісному, комплексно-

му оцінюванню, що дозволить сформувати інформаційну базу для виявлення додаткових резервів, які, в загальній сукупності, сприятимуть підвищенню ефективності функціонування підприємств та створять підґрунтя для зростання рівня інвестиційної привабливості. Відповідно, особливості діагностики, орієнтованої на оцінювання інвестиційного потенціалу підприємств, будуть полягати в такому.

Ми погоджуємося з думкою В.Я. Плаксієнко та І.М. Назаренко, що відповідно, для забезпечення репрезентативності та об'єктивності результатів діагностики інвестиційної привабливості підприємств доцільно використовувати такий перелік оціночних індикаторів:

— показники майнового стану (частка основних засобів в активах; знос основних засобів; коефіцієнт оновлення основних засобів; коефіцієнт вибуття основних засобів та ін.);

— виробничі показники (фондовіддача; фондомісткість; фондозабезпеченість; фондоозброєність; обсяг виробництва валової продукції; обсяг товарної продукції та ін.);

— соціальні показники (середній рівень розміру заробітної плати; продуктивність праці; відпрацьовано одним працівником днів у середньому по підприємству; коефіцієнт використання річного фонду робочого часу; рівень заборгованості по заробітній платі працівникам підприємства; співвідношення заробітної плати працівників підприємства та заробітної плати працівників інших галузей економічної діяльності та ін.);

— екологічні показники (показники, що характеризують капітальні інвестиції, спрямовані на охорону навколишнього природного середовища; показники, що характеризують рівень антропогенного навантаження; показники, що характеризують рівень розораності земель; показники, що характеризують рівень органічного виробництва та ін.);

— показники ліквідності (коефіцієнт покриття; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності; чистий оборотний капітал та ін.);

— показники платоспроможності (коефіцієнт автономії; коефіцієнт фінансування; коефіцієнт забезпеченості власними оборотними

Таблиця 1. Динаміка показників майнового стану сільськогосподарських підприємств України за 2014—2018 роки

	2014	2015	2016	2017	2018	Зміна (+, -)
Валюта балансу, млн грн	390606,9	685844,9	1537319,1	911614,1	983593,6	592986,6
Середня величина основних засобів, млн грн	82,9	95,8	125,6	162,7	208,2	125,2
Фондоозбросність, тис. грн/чол	113,14	149,06	190,59	256,00	259,92	146,78
Фондовіддача	2778,07	3782,3	3214,66	2792,06	3226,6	448,53
Частка основних засобів в активах	0,38	0,27	0,16	0,33	0,38	0
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,42	0,42	0,39	0,38	0,38	-0,04
Коефіцієнт оновлення основних засобів	-1,09	0,18	0,23	0,19	0,20	1,29
Коефіцієнт мобільності активів	2,17	3,01	6,03	2,34	1,98	1,29

Джерело: складено та розраховано за даними Державної служби статистики України [6].

коштами; коефіцієнт маневреності власного капіталу та ін.);

— показники ділової активності (коефіцієнт оборотності активів; коефіцієнт оборотності матеріальних запасів; коефіцієнт оборотності власного капіталу; коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості; термін погашення дебіторської заборгованості; термін погашення кредиторської заборгованості та ін.);

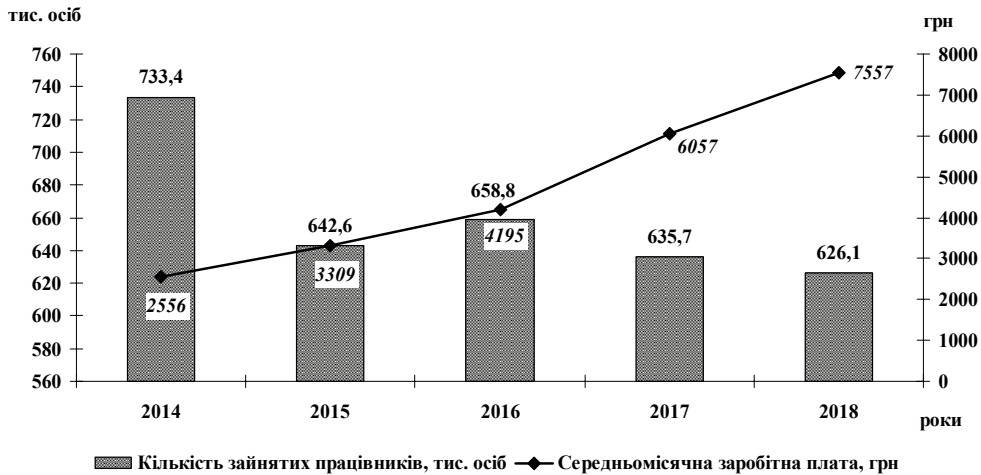
— показники рентабельності (рентабельність діяльності підприємства; рентабельність власного капіталу; коефіцієнт рентабельності активів та ін.);

— показники іміджу підприємства (репутація підприємства; конкурентна мобільність; наявність патентів та брендів; наявність нематеріальних активів і гудвілу та ін.) [1].

Значення індикаторів діагностики інвестиційного потенціалу підприємств галузі, багато в чому залежить від оптимальності структури активів підприємств і, насамперед, від співвідношення основних і оборотних коштів, а також від зрівноваженості активів і пасивів підприємств за функціональною ознакою. Проаналізуємо динаміку показників майнового стану сільськогосподарських підприємств України за 2014—2018 роки (табл. 1).

Загалом всі показники майнового стану сільськогосподарських підприємств мають позитивну динаміку, що є високим показником оцінки інвестиційного потенціалу. Незначним негативним явищем є сталий показник частки основних засобів в активах підприємства за досліджуваний період.

Соціальна ефективність на мікрорівні відоб-

Рис. 1. Динаміка соціальних показників сільськогосподарських підприємств України за 2014–2018 роки

Джерело: [6].

Таблиця 2. Динаміка показників ліквідності сільськогосподарських підприємств України за 2014–2018 роки

	2014	2015	2016	2017	2018	Зміна (+, -)
Коефіцієнт покриття	1,64	1,50	1,19	1,54	1,56	-0,07
Коефіцієнт швидкості ліквідності	1,63	1,50	1,19	1,53	1,56	-0,07
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Джерело: складено та розраховано за даними Державної служби статистики України [6].

ражає ступінь задоволення потреб колективу підприємства, його працівників у соціальних благах — засобах і умовах життєзабезпечення [2, с. 26; 3, с. 339]. Визначається вона двома ключовими обставинами — економічною ефективністю функціонування підприємства, від якої залежить обсяг отриманих ним доходів, та розподілом цих доходів, тобто їх часткою, що спрямовується на задоволення соціальних потреб працівників. Рівень оплати праці в сільськогосподарських підприємствах залишається серед найнижчих серед галузей і сфер національного господарства. У 2018 році середньомісячна заробітна плата, нарахована працівникам сільськогосподарських підприємств, становила 7557 грн, або 85,24% від середнього по країні показника (рис. 1).

За даними рисунку, хоча і спостерігаємо збільшення середньомісячної заробітної плати працівників сільського господарства, однак це відбулося за рахунок скорочення кількості зайнятих.

Рівень соціальної ефективності сільськогосподарських підприємств значно поступаєть-

ся середньому по національній економіці. Тенденція до його підвищення не створює достатніх умов для вирішення соціально-демографічних проблем сільських територій. Зв'язок між економічною ефективністю сільськогосподарських підприємств та доходами їх працівників доволі слабкий [4].

Загальні поточні витрати на захист навколишнього середовища аграрних підприємств збільшилися майже у 2,5 рази. У 2018 році серед головних статей внесення інвестицій в обладнання та устаткування, що пов'язані з екологічно більш чистими технологіями (комплексна технологія) були: збір та ліквідація відходів — 16,8 млн грн, збір та ліквідація стічних вод — 14,9 млн грн, захист оточуючого повітря та клімату — 7 млн грн.

Визначимо недостатність оборотних засобів підприємств для погашення своїх боргів за період 2014–2018 рр. (табл. 2).

З наведених даних у таблиці 2 видно, що коефіцієнт покриття у сільськогосподарських підприємств України у 2014–2018 рр. зменшився на 0,07 і у 2018 р. становив 1,56. Це характеризує невисокі платіжні можливості підприємств навіть за умови своєчасних розрахунків дебіторами та реалізації, за необхідності, матеріальних оборотних засобів.

Звернемо увагу на низький рівень здатності аналізованих підприємств ліквідувати поточну заборгованість грошима негайно (коефіцієнт абсолютної ліквідності). При нормативі коефіцієнту 0,2–0,35 за весь період дослідження він становив 0,00. На нашу думку, основною причиною цього є високий рівень дебіторської заборгованості і, як наслідок, незначний обсяг оборотних коштів у підприємств.

Таблиця 3. Динаміка показників фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств України за 2014–2018 роки

	2014	2015	2016	2017	2018	Зміна (+, -)
Власні обігові кошти, тис. грн	103924539	172265531,5	212675401	222878938	235897465,2	131972926
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,39	0,33	0,16	0,35	0,36	-0,03
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,42	0,40	0,24	0,48	0,33	-0,08
Коефіцієнт фінансової залежності	0,58	0,60	0,76	0,52	0,67	0,08
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,58	0,60	0,76	0,52	0,51	-0,07
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,72	0,67	0,32	0,92	0,96	0,24
Показник фінансового левериджу	0,38	0,25	0,17	0,14	0,17	-0,21
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,58	0,50	0,28	0,54	0,57	-0,01

Джерело: складено та розраховано за даними Державної служби статистики України [6].

Діагностика показників ліквідності свідчить про зниження платоспроможності сільськогосподарських підприємств України за 2014–2018 рр. відбулось за рахунок зростання дебіторської заборгованості внаслідок відволікання оборотних коштів.

Надважливим питанням для ефективного розвитку господарств у складних ринкових умовах є виявлення джерел формування фінансових ресурсів (грошових коштів), якими розпоряджаються сільськогосподарські підприємства. У цьому випадку підприємства можуть розраховувати як на власні, так і на позикові грошові ресурси.

Найбільш інформативними показниками взаємозалежності джерел фінансових ресурсів, на нашу думку, є показники фінансової стійкості. Нами проведено аналіз рівня та динаміки показників фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств України різних форм власності (табл. 3).

За досліджуваний період позитивним у діяльності сільськогосподарських підприємств є збільшення власних обігових коштів на 131972926 тис. грн, а це означає їхню здатність платити поточні борги й можливість розширювати виробництво. Однак негативним є відхилення від нормативних значень та постійне зменшення показників забезпечення оборотних активів власними коштами, фінансової стійкості за одночасного збільшення фінансової залежності.

Коефіцієнт фінансової залежності характеризує ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Занадто велика частка позикових коштів знижує платоспроможність і фінансову стійкість підприємства і зменшує ймовірність отримання кредиту. Правда, інколи зростання рівня цього показника може бути свідченням посилення ступеня фінансової надійності підприємства, довіри до нього з боку кредиторів. Проте і значна частка власних коштів не може оцінюватися позитивно, оскільки якщо рентабельність активів підприємства перевищує вартість джерел позикових коштів, то за браком власних коштів вигідно взяти кредит. Кожному підприємству з урахуванням його специфіки доцільно встановити для себе нормативне значення цього коефіцієнта.

Оптимальне його значення для підприємств України має бути меншим за 2,0 [5]. Проте число значення цього показника може змінюватися залежно від галузевої приналежності підприємства, стадії його життєвого циклу, інноваційної та інвестиційної привабливості тощо.

Оцінюючи значення коефіцієнта фінансової залежності (табл. 3) бачимо, що за період 2014–2018 років він знаходиться в межах оптимального від 0,58 до 0,67.

Кількість діючих сільськогосподарських підприємств в Україні має тенденцію до збільшення з кожним наступним роком. Так, у

Таблиця 4. Динаміка фінансово-економічних показників сільськогосподарських підприємств України за 2014–2018 роки

	2014	2015	2016	2017	2018	Темп зростання
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств, тис. грн	213929847,2	362309989,7	403645802,4	454380102,6	525096891,4	2,45
Фінансові результати до оподаткування підприємств, тис. грн	21677383,5	103137552,7	91109468,3	69344077,3	71478504,8	3,30
Чистий прибуток (збиток), тис. грн	21481346,8	102849068,0	90613153,7	68858525,0	71002592,3	3,31
Рентабельність операційної та всієї діяльності підприємств, %	20,6	41,7	32,4	22,4	18,3	0,89
Кількість суб'єктів господарювання, одиниць	75660	79284	74620	76593	76328	1,01

Джерело: складено та розраховано за даними Державної служби статистики України [6].

2018 р. загальна кількість підприємств збільшилася у 1,01 рази у порівнянні з 2014 р. (табл. 4).

Збільшення кількості виробленої продукції підвищує показник обсягу реалізованої продукції. У 2018 р. обсяг реалізованої продукції склав 525096891,4 тис. грн, що у 2,45 рази більше за 2014 рік. Найважливішими умовами зростання прибутку від реалізації продукції є збільшення обсягу випуску продукції, забезпечення ритмічності виробництва та відвантаження продукції, зниження її собівартості, підвищення її якості та конкурентоздатності, оптимізація запасів готової продукції на складах, своєчасна оплата покупцями замовленої ними продукції, застосування прогресивних форм розрахунків за продукцію [3; 5]. Фінансовий результат діяльності підприємства характеризує доцільність використання усіх ресурсів, якими забезпечене підприємство, та узагальнює кінцевий результат. Отже, фінансовим результатом діяльності підприємства може бути прибуток або збиток (табл. 4) [3; 5].

Позитивним у діяльності сільськогосподарських підприємств за досліджуваний період є збільшення чистого прибутку у 3,31 рази. Однак, для сільськогосподарських підприємств одним з найважливіших показників ефективності діяльності є рентабельність виробництва. Загалом можна сказати, що діяльність сільськогосподарських підприємств є прибутковою. Проте сьогодні залишається головною проблемою сільськогосподарських підприємств України низька рентабельність виробництва.

Отже, для зміцнення інвестиційного потенціалу сільськогосподарських підприємств необхідно: знижувати собівартість продукції шляхом зменшення постійних витрат на управлінський персонал; покращити оптимізаційну

структуру капіталу, де можливість використання залучених коштів для удосконалення матеріально-технічної бази є ефективною; удосконалити співвідношення основного та оборотного капіталу, для покращення ліквідності діяльності підприємства; врахування оптимального та ефективного співвідношення власного і позикового капіталу.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Обґрунтовано, що для діагностики інвестиційного потенціалу сільськогосподарських підприємств доцільно використовувати такий перелік оціночних індикаторів: показники майнового стану, виробничі соціальні, екологічні показники, показники ліквідності, платоспроможності, ділової активності, рентабельності та іміджу підприємства.

Проаналізовано, що показники майнового стану сільськогосподарських підприємств мають позитивну динаміку, що є високим показником оцінки інвестиційного потенціалу. Незначним негативним явищем є сталий показник частки основних засобів в активах підприємства за досліджуваний період.

Оцінка соціальних показників показала, що збільшення середньомісячної заробітної плати працівників сільського господарства, відбулося за рахунок скорочення кількості зайнятих. Рівень соціальної ефективності сільськогосподарських підприємств значно поступається середньому по національній економіці.

Сільськогосподарські підприємства вкладають інвестиції в обладнання та устаткування

ня, що пов'язані з екологічно більш чистими технологіями, в цілому загальні поточні витрати на захист навколишнього середовища аграрних підприємств збільшилися майже в 2,5 рази. Серед головних статей внесення інвестицій в обладнання та устаткування, що пов'язані з екологічно більш чистими технологіями є: збір та ліквідація відходів, збір та ліквідація стічних вод, захист оточуючого повітря та клімату.

Діагностика показників ліквідності свідчить про зниження платоспроможності сільськогосподарських підприємств України за рахунок зростання дебіторської заборгованості внаслідок відволікання оборотних коштів.

Динаміка показників фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств України за 2014—2018 роки має тенденцію до зниження, негативним є зменшення коефіцієнту автономії, фінансової стійкості та забезпечення оборотних активів власними коштами.

У діяльності сільськогосподарських підприємств за досліджуваний період позитивним є збільшення чистого прибутку у 3,31 рази. Загалом можна сказати, що діяльність сільськогосподарських підприємств є прибутковою. Проте сьогодні залишається головною проблемою сільськогосподарських підприємств України невисока рентабельність виробництва.

Своєчасна діагностика індикаторів інвестиційного потенціалу аграрних підприємств дозволить інвестору зменшити інвестиційні ризики, виявити слабкі місця на початку інвестиційного проекту та отримати максимальний прибуток.

Література:

1. Плаксієнко В.Я., Назаренко І.М. Діагностика інвестиційної привабливості підприємств: теоретико-методичні засади. Агросвіт. 2019. № 10. С. 19—26.
2. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: монографія. К.: КНЕУ, 2005. 292 с.
3. Економіка підприємства: навч. посібник / За ред. д-ра екон. наук, проф. С.П. Кирильчук. Сімферополь: Фенікс, 2013. 444 с.
4. Яцків І.Б. Соціальна ефективність сільськогосподарських підприємств. Ефективна економіка. 2015. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3714>
5. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2000. 406 с.
6. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 18.11.2019).

7. Іртищева І.О., Крамаренко І.С. Інвестиційна привабливість економіки: міжрегіональні асиметрії. Регіональна економіка. 2014. № 2 (72). С. 84—95.

8. Крамаренко І.С. Інвестиційне забезпечення агропродовольчої сфери України: сучасний стан та перспективи розвитку. Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 5. С. 30—33.

9. Крамаренко І.С. Фактори впливу на інвестиційно-фінансову привабливість підприємств агропродовольчої сфери України. Агросвіт. 2013. № 15. С. 22—25.

10. Крамаренко І.С., Войт Д.С., Кравець Л.О. Ефективність використання інвестиційного потенціалу національної економіки у контексті впливу на економічне зростання. Вісник ХНАУ. 2019. № 1. С. 403—413.

References:

1. Plaksienko, V. Ya. and Nazarenko, I.M. (2019), "Diagnosis of investment attractiveness of enterprises: theoretical and methodological principles", Agrosvit, vol. (10), pp. 19—26.
  2. Andriychuk, V.G. (2005), "Efficiency of activity of agrarian enterprises: theory, methodology, analysis": monograph. K.: KNEU, 292 p.
  3. Economics of the enterprise: training. manual (2013), Edited by Doctor of Economics. of sciences, prof. S.P. Kirilchuk. Simferopol: Phoenix, 444 p.
  4. Yatskiv, I.B. (2015) Social efficiency of agricultural enterprises. An efficient economy. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3714> (Accessed 20 Nov 2019).
  5. Poddyrogin, A.M. (2000) "Business Finance": Educ. tool. K.: KNEU, 406 p.
  6. State Statistics Service of Ukraine (2019), available at: <http://vuv.ukrstat.gov.ua> (Accessed 18 Nov 2019).
  7. Irtysheva, I.O. and Kramarenko, I.S. (2014), "Investment attractiveness of the economy: inter-regional asymmetries", Regional economy, vol. (72), pp. 84—95.
  8. Kramarenko, I.S. (2013), "Investment support of the agro-food sector of Ukraine: current state and prospects for development", Investment: practice and experience, vol. (5), pp. 30—33.
  9. Kramarenko, I.S. (2013), "Factors influencing the investment and financial attractiveness of Ukrainian agro-food enterprises", Agrosvit, vol. (15), pp. 22—25.
  10. Kramarenko, I.S. Voit, D.S. and Kravets, L.O. (2019), "Efficiency of using the investment potential of the national economy in the context of its impact on economic growth", KhNAU Bulletin, vol. (1), pp. 403—413.
- Стаття надійшла до редакції 29.11.2019 р.*